

Nestje bouwen, nestje houwen...

Mirjam Wiskerke-Zijdewind

Toen in 2000 de vroegere kreek in ons pas aangekochte stuk voormalige landbouwgrond werd uitgegraven, nestelden er in onze onmiddellijke omgeving nog maar weinig zwaluwen. Toch huisden er volgens oudere burens in de omtrek vroeger best veel 'swalmpjes', zoals ze in Zuid-Beveland nog wel worden genoemd.

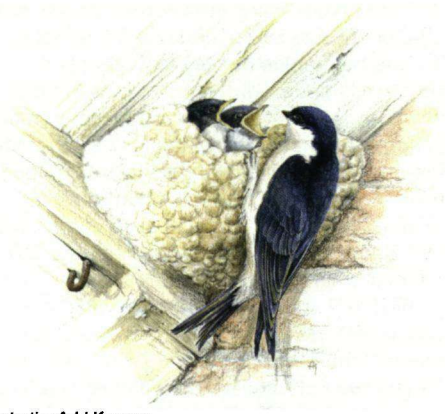
Zwaluwen hebben plakkerige klei of modder nodig voor hun nest. Afhankelijk van welke grondsoort er aanwezig is in hun broedgebied, kan het bouw materiaal ook uit leem bestaan. Kleiachtige of lemige modder verzamelen ze langs een sloot, uit een modderige vijver of uit regenplassen. Door erfverharding, het aanbrengen van beschoeiing, het dempen van modderslootjes en een lager waterpeil, is het voor zwaluwen in de loop der jaren steeds moeilijker geworden om aan het benodigde bouw materiaal te komen. De specie moet bovendien de juiste samenstelling hebben anders lukt de bouw niet; een bouwsel van te zandige modder stort vroeg of laat naar beneden bij het opdrogen.

Of erger, tijdens zomerperioden met langdurige droogte en warmte kan het nest uitdrogen en dan is het mogelijk dat de boel naar beneden komt terwijl er nog jongen in het nest zitten. Zo'n ongeluk kan, al of niet in combinatie met trillingen, ontstaan, bijvoorbeeld door het dichtslaan van een deur onder het nest zijn of door voorbijrijdend zwaar vrachtverkeer.

Voorjaar 2001 was daar ineens een lange sleuf zoet water met een natuurvriendelijke oever zodat er gemakkelijk modderpoeltjes ontstonden waarin zowel Huis- als Boerenzwaluwen alles van hun gading konden vinden. Dat was dan ook te merken: niet alleen werd bij ons het aantal boerenzwaluwnesten fors uitgebreid maar bij diverse burens werd vooral door Huiszwaluwen ineens driftig gemetseld! Dat gebeurt nog steeds. Wel is het zo dat we in de gaten moeten houden dat er kleiwalletjes worden aangetrapt aan de waterkant waar gras of riet anders de zwaluwen zouden beletten modder te verzamelen.

Nestmateriaal moet dichtbij huis te vinden zijn, zeg binnen een straal van driehonderd meter en dat was tot dan toe gedurende een lange periode slechts in beperkte mate mogelijk geweest.

Hulp kan geboden worden door – vooral in een droog voorjaar – een kleiplek te creëren: verzamel wat modderige klei in een ondiepe bak, schaal of plastic vuilniszak en graaf deze iets in het gras of de aarde in. Wel op een overzichtelijke plek zodat kat of roofvogel op tijd waargenomen kan worden! Ook nat houden, die handel!



Illustratie: Adri Karman

Kunstnesten kunnen ook uitkomst bieden. Het is wel van belang om een aantal kunstnesten – bij voorkeur aan noord- of noord-oostzijde – bij elkaar te hangen, want Huiszwaluwen zijn kolonievogels die graag in groepsverband nestelen en leven. De Huiszwaluw heeft als ondergrond het liefst een ruw oppervlak om houvast te kunnen krijgen voor de bouw van zijn wáár kunstwerk van een nest. Verder heeft hij een sterke voorkeur voor lichte kleuren: wit en beige wat betreft de (houten) uitstekende dakgoten, dakranden of overstekken. Als het hecht materiaal te glad is, kunt u de helpende hand bieden door ruwe plankjes te bevestigen op de in aanmerking komende plaatsen of op z'n minst wat uitstekende spijkers inslaan.

Zwaluwen hergebruiken hun met noeste arbeid vervaardigde nest jaar na jaar en lappen het op als ze het volgend voorjaar terugkeren.

Daarom oude nesten altijd laten zitten. Dit scheelt ze enorm in tijd en energie die omgezet kunnen worden in broedzorg, want reken maar dat het voor de ouders ontzettend hard werken is om in zo korte tijd twee, of zelfs drie broedsels groot te brengen.

Kunstnesten na het broedseizoen altijd leeg- en schoonmaken! Om de parasietendruk gedurende het broedseizoen – vooral met het oog op de kwetsbare jongen – onder controle te houden, sprayen wij de zelf gemetselde nesten zorgvuldig met Ectospray®. Dat wordt gedaan nog voordat de zwaluwen in de lente terugkomen. Tussen de broedrondes in herhalen we dit, bij zowel de kunst- als de natuurnesten en ook sprayen we nog eens grondig in en rond de verlaten nesten nadat ze in de herfst op trek zijn gegaan naar hun overwinteringsgebieden.

Als de kuikens ongeveer veertien dagen oud zijn, poepen ze zelf over de rand van het nest. Tot die tijd nemen de ouders dagelijks de 'luierwas' mee en droppen deze als het kan zo ver mogelijk bij het nest vandaan. Een opvangplankje onder de nesten is wel zo handig om te voorkomen dat de poep die de jongen produceren, 'op de stoep' terechtkomt. Een plankje van zo'n 30 cm lengte en een breedte van 30 cm volstaat. Het wordt ongeveer 50 cm onder het nest bevestigd. Tussen muur en plankje wel een ruimte vrijlaten van 3 cm, anders gaat de Huiszwaluw juist onder dit plankje zijn nest bouwen.

Hoge obstakels, zoals een bomenrij vlak voor hun nestplaats, kunnen een barrière (gaan) vormen voor de af- en aanligende oudervo-

Middelen voor bescherming

Kunstnesten

Kunstnesten zijn – onder andere – verkrijgbaar bij Vogelbescherming Nederland te Zeist (<http://www.vogelbescherming.nl/>), Vivara Natuurbeschermingsproducten te Vierlingsbeek (<http://www.vivara.nl>) of bij Waveka Natuurbeschermingsartikelen (<http://www.waveka-nestkasten.nl>).

Ectospray®

Dit middel is verkrijgbaar bij uw dierenarts. Het is een zuiver plantaardige insecticide op basis van permethrin, tea tree en lavendel en het is speciaal bestemd voor uitwendig gebruik bij duiven. Het kan ook (preventief) worden gebruikt voor ongediertebestrijding in nest(kast)en. Ik zelf raad met klem af om het middel te gebruiken wanneer er kuikens in het nest aanwezig zijn, ook al is het product voor mens en vogel onschadelijk.

gels. Iets om ook rekening mee te houden zijn schilder- en renovatiewerkzaamheden. Voer die bij voorkeur uit tussen september en april. Houd daarbij rekening met de plek voor de Huiszwaluw en schilder gewoon even om de nesten heen.

Bestaande (kunst-)nesten trekken ook nieuwkomers aan, dus laat of géef ze de ruimte want, geloof me, niets geeft meer zomergevoel dan zwaluwen rond je huis!

■ M.G. Wiskerke-Zijdewind, Zuidpolderdijk 3, 4436 RS Oudelande, e-mail: wiskerke-zijdewind@planet.nl.

Bestellen Vogelkalender 2014

In dit nummer van *het Vogeljaar* vindt u een acceptkaart voor het bestellen van de Vogelkalender 2014. Voor deze prachtige uitgave betaalt u in Nederland slechts € 8,95. De prijs voor verzending naar het buitenland is €10,95.

Op de acceptkaart hoeft u alleen het bedrag en uw IBAN-nummer in te vullen en een handtekening te plaatsen. Wanneer u het geld voor de kalender overmaakt via internetbankkieren, vergeet dan niet ook uw adres bij de mededelingen te vermelden. Het adres wordt niet automatisch aan ons doorgegeven door de banken.

■ Willem Werkman